

123
E G Y

NEMZETI MAGYAR

HITELBANKNAK

ÉS

ÉLELEMBIZTOSÍTÓ INTÉZETNEK

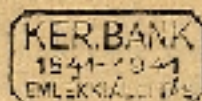
D. I. TERVEZETT SZABÁLYAI.

297.

kilenc sz.

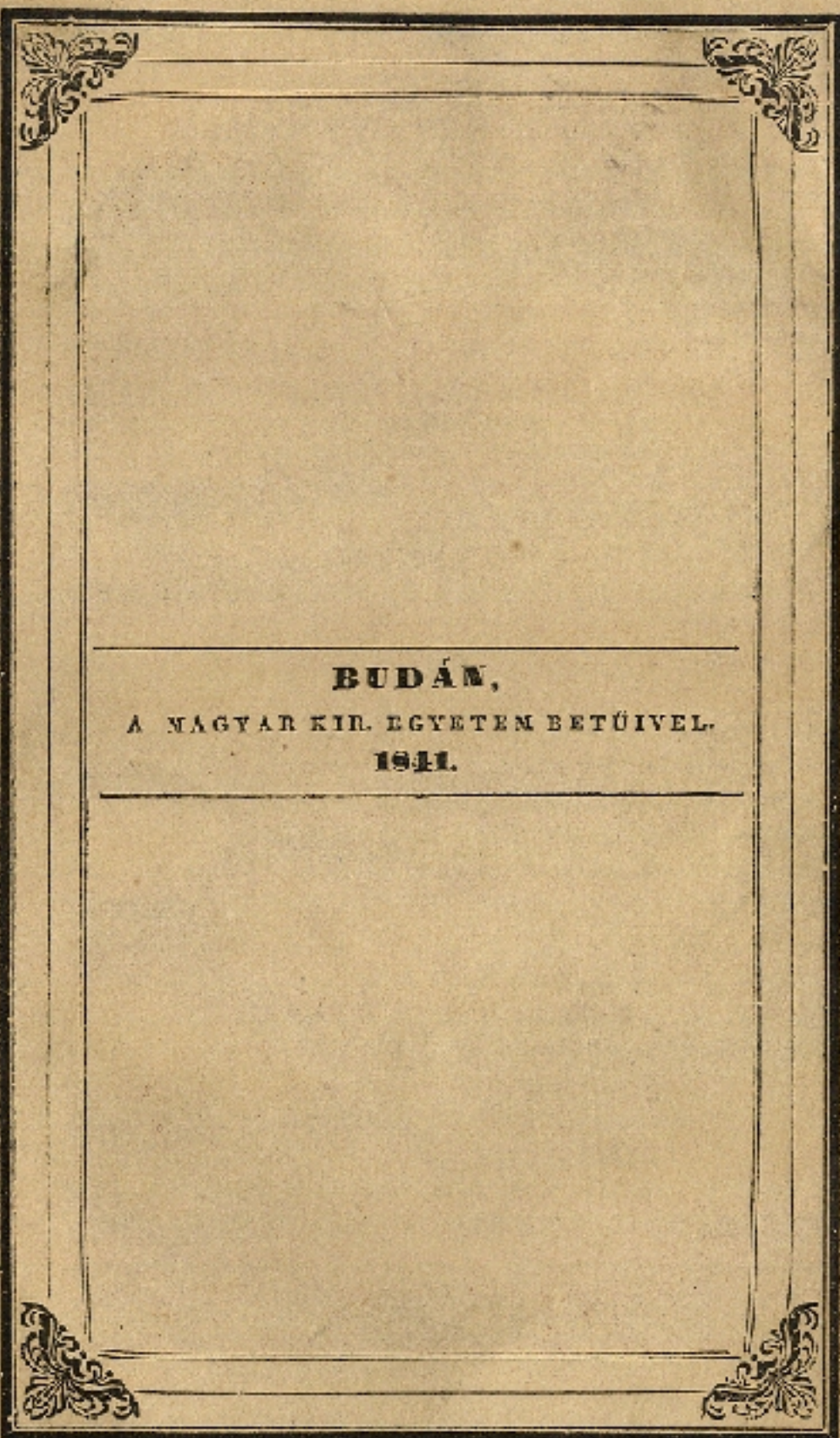
IRTA

FARKAS FERENCZ.

Ára 10 kr. pengő pénz.

9

BUDÁN,
A NAGYAR KIR. EGYETEM BETŰIVEL.
1841.

Ugyan ezen szerzőtől Landerer, 's Heckenast u-
raknál megjelent, 's minden könyvárusnál kapha-
tó léssen illy gazdasági munka:

SÁFÁRKODÓ MAGYAR GAZDA FELELETÜI.

A GAZDASÁGI EGYESÜLETNEK 1839-ik ÉVI
KERDÉSERE

IRTA

FARKASFALVI FARKAS FERENCZ

HITES JOGYÉD.

I. KÖTET.

Egy tábla könyomattal.

Azt hiszi a korszellem, hogy ingosztály nélkül mező-
gazdaságunk mindig csak fény. De a nép fejébe még sem fér-
het, hogy eljen ő s marhája meg, ha az vagy háza nem jár
naponként a legelőre, vagy ki sem hajthatja azt rá: máskor el-
lemben azt nem foghatják meg, hogy lehet legelő közös, és
még is jó. Ime in a közepül. Én kimutatom, miként lehet egyik
részét a szárható legelőnek pénzért adni ki szántás alá; má-
sik már így megjuvitottfelül pedig jobb, s több fő terem, mint
előlig az egészen. Így minden három, vagy hat évenként ese-
relgetvén a legelő szántófölddel, a helység boldó pénzt is lát,
és még is jobb, s több fűvü legelője lesz a mostaninál. — De
magosabb szempontból fogam fel a mezőgazdaságot akkor is,
midőn a földek elkerítésének hasznosabb módját, s a földek
réték ántözése mesterséget saját találmányim után fejtegetem.
Eznek elsője a mező rendőrséget könnyű, vagy is inkább
csak ez teszi azt lehetőséggé; a másik pedig az énebalás ve-
szedelmét sok időre előzi szép hazánk határaitól. E felett a fu-
tu homok megkötését, istállózást, erdő, s hegyművelést, és
pánczérkedést egy terjesztem elő, mint azt más könyvekben
hasztalan keresgéltem. De előzőm munkámat több olly új talá-
mánnyal is, melyek privilegium után egyenként is több ju-
vedelmét hozhatnának egész munkám használat.

A munka 15^{1/2} lv 8-od részben a Pesti Hirlap betűivel.
Ára szép masinapapírossal 1 for. 20 kr. finom velőnen pedig 1 for.
40 kr. pengő. Ezt nyomban követi a második kötet is három
tábla könyomattal es szinte ezen áron. A SZERZŐ.

710/4

E G Y

NEMZETI MAGYAR

HITELBANKNAK

É S

ÉLELEMBIZTOSÍTÓ INTÉZETNEK

TERVEZETT SZABÁLYAI.

IRTA

S TBE. NEMES PEST VÁRMEGYE KÁRAINAK S HENDINEK

AUG. 25-ÉN 1840-BEN

BEMUTATTA

FARKASFALVI FARKAS FERENCZ,

HITES JOGYÉD.

B U D Á N.

A MAGYAR XIR. ROVET. BETŰVEL.

1841.

Bank nélkül a gazdag ország is szegény: mert pénze nem akkor
van, mikor kell, hanem mikor jól.

71

Előszó.

Én is hívást érezvén keblemben egy darab kő letérésére hazámmak azon nagy épületéhez, mellynek emelését az idő oly sürgősen parancsolja, egy Nemzeti Magyar Hitelbank s Élelembiztosító Intézet tervét még 1830-dik elején fejeztem be; de majd a féltékenység, majd egyéb akadályok megjelenésének gátot vetettek eleibe. Ezeket ugyan felemelkedett kormányunk mélyebb belátása jobbra már elhárította az útból, de még mindig nyomaskodnak némellyek részint egyedül személyekre, részint a nemzeti részvételestől gördülnek elő. Mert minthátr szűk a pénz a hazában, mihelyest nem mulatságra, hanem köz jóra kell; tudományos munkának nyelvénekön nincsen becsé, s a számúra érlesztett illy gyümölcsöt kis része eldeli a nemzetnek, s a munkás ember jutalom helyett csak kárát látja szorgalmának.

Azonban legörög az idő forgó keréke. A bank szükség naponkiat érezhetőbb, s kínjában vajdlik olyannak szülésén is, mi házagot pótol ugyan, de épen az által szoktat nélkülözni a jobbat, és pénzügyében még mindég sorvad a nemzet titongó sírja felé.

Mert így a pesti hírlap 67-ik száma szerint Wildner Ignácznak magyar országon tőkéket kiadni, vagy felvenni kívánók számúra központosító intézet felállítását Bé-

kes vármegye rendel jórésenkint hirtelketni parancsolták; pedig hol ennél a pénznek egyéb kezessége, mint eddig volt található jószáginkban? Szinte most jelent meg alsóviszti Fogarassy János úrnak Magyar Bankja, melly bankjegyekbe pályázva ringatja az öbrándot, de éppen azért nem ébresztheti valóságára, sem a közhitelt nem szerzi meg támaszául, holott e nélkül épülete az amerikai bankok jegén sikamlanék el, pedig hol hamarébb mint nálunk? — Ismét másfelől ma holnap a pesti kereskedő bank nyílik meg valahára, melly némelly szükségét pótolandja ugyan a belkereskedésnek, de részvényeken alakulván, a pénz nagyobb részét nem magában a kereskedésben, hanem ezen részvények adásiban verésében fogja forgatni, s ma holnap házard játékra utjasoland ez is, mint közönségesen artiókkal szanaszerte történni szokott. De a legjobb esetben is egy város szűk téréhez kötve, hatása szomjat nem olt, hanem gerjeszt.

Sietek azért vélekedésem szerint egy jobbal lépni fel, melly midőn biztosabb alapon forgatja magát a kereskedést, a közhitelt joghatatlanná teszi, ez által több óru ezilket varázsol elő, élénkíti a közlekedést, és elzárja ajtaját azon játéknak, melly a magános vagyonon esendesen űzi magarablásait, elvonván a munkás kezét is a dolgotól, s a könnyebben s jobban jüvedelmezhető bankjátékokhoz sdesgetvén. Sőt elzárja ajtaját azonkémnyü keresetnek is, melly a bank munkálkodásiból bizonyosan s becsületes módon hárral a részvényesre; mert a status nem köteleles öszvedagott kezek mellett is gazdagabbá teszi a gazdagot, hanem minden kötelelenségének megfélelt, ha módot nyújt a keresetre kinekkinek, a keresményt pedig biztosítja. — A bankkémnyü keresete legyen mindég az országé, mellybe ügyis az egésznek java olvad öszve.

Ezen háromnak kezességét pedig az európai bankok között egyedül az én bankomban találni fel. Ez nyújt alkalmat a keresetre, kinekkinek vagyonja értékéhez képest kölcsönözvén pénzt, a bankba adott pénzekért az ország

kezességét kéri fel, s azért ölti magára a nemzeti magyar hitelbank nevet. — Ezen kezességért pedig ally tetemes nyerasággal kínálja meg az országot, mellyel más óron néhezén ér el valaha, s mellyel sürgető szükségéin nagyot segíthetna. Sőt minden fillér áldozat nélkül hamar enyhíthet minden baján, ha saját bankjegyekkel szaporíthatja tőkéjét, mit Fogarassy úr is ügyes tollal tár elő, vagy legalább a felségtől kölcsönözhetünk bankjegyeket, mi tán hamarébb eszközölhető, s mint én az 5 évvel ezelőtt terveztem. Ez azon egyetlenegy rés, mellyen a nemesség az annyira gyűlölte s azellemével ellenkező egyenes adó alól még egy időre az ország minden kára nélkül kibújhatik, s ez azon egyetlenegy mód, melly az úrbéri tartozások örökös megváltását teszi lehetségossá.

Egyiféle osztott nézetek közt mind a sarkalló szükségnek, mind körülményim parancsinak csak úgy felelhetek meg, ha terjedelmesebb munkám közrehoesájtását azon kedvezőbb időre halasztom el, mellyet talán megérlel számomra jelen kéisebb munkám esmérété; most pedig ezen két nagyobb tervemnek csak szabályait bocsátom a nagy közönség des ráspolva alá, ez pedig mind a kettőt; mert bátor mindegyike megállhat másika nélkül, gyümölítja mégis a kettő egymást kölcsönösen, s ügyis elég kevés pénzünk kitakarodásának legalább ezen révén újat vágja. Különösen pedig a us vármegyék feszültebb figyelmét kérem ki e két munkáru; nem azért, mintha elérte volna már a tökély lehető fokát, hanem hogy azt háles belátásokkal oda emelni, bár öszszeretethől legalább e két bankot így vagy amúgy tulajdon nézetök szerint mentül előbb egyes keblőkben is valóságára érlelni, az országgyűlésén pedig mind a kettőt törvénymeltóságra folegélai méltóztussanak. Mert törvényünk szerint még mindig ők teszik a nemzetet, s tulajdon rendelésök eredményét áldja, vagy sialli az egész haza. Már pedig alig képzelhetni sürgetőbb szükségét hazánkban kettőnél. Bemutatom pedig mind a kettőt szóru szóra éppen

úgy, mint azt az Pest vármegyének tavai aug. 25-én nyújtottam volt he, aug. 28-án pedig 4870-ik szám alatt fel volt olvasva, s az országgyűlési tárgyakban munkálódó küldöttséghez intézve — de mégis minden csatlék nélkül, hanem a kíséreléssel együtt, minthogy abban a banknak constitutionokban ütköző akadályt sorozom elő, s elmozdításokat tervezem: — avval kecsgetetvén magamat, hogy a két banknak ezen szíra váza is képes szikrát gyújtani jobb elmékben, s ha talán az egésznek vágyát is ébresztne fel, akkor már elsimítvák göröngyös útai jelenésének, s én szívesen szolgállok ezen két bank nemcsak meggyőzőbb kidolgozásával, hanem a kereskedőbank, zálogbank s gazdaságibank kész terveivel is. Ellenkező esetben én csak jégét törtem, de illy nagyokban menni vagy csak akarai is elég, és — a liha nem enyém. —

A szerző.

Tekintetes Karok és Rendek.

Kegyes uraim!

Mind azon nemzeteknek, melyek a műveltség felsőbb fokán tündöklének, eleven példája, s több századok tapasztalása bizonyosságunk, hogy az ipar kifejtésének leghathatósh eszköze a hitelbank. Ennek szükségét nemzetünk is már rég óta igen sajnósan érezte, de valódi szükséggé épen most vált, midőn a váltójog sarkunkba vág. Mert ha nyakra főre szorítjuk az adókat fixetésre, arról pedig nem igen gondoskodunk, hol kaphasson e pénztelen hazában ingó vagy ingatlan javaira kölcsönt a szorult ember, úgy sokszor megrontjuk azt, a hitelezőn pedig ritkán segítünk, mint élőpéldával is be tudom bizonyítani.

De hezzeg nem his feladás nálunk hitelbankot alapítani. Ha sorra futunk a művelt világ bankjain állapotunkra egy sem illik. Először nálunk egy Say, Sismondí, Sonnenfels, Smith Ádám, egy más fényesillagi a financiának elhalványodnak, ha sugárt kellene vennők egy nálunk alkotandó bank tervére. Mert minden bank maga kiadott pénzeinek legnagyobb biztosítékait a földbirtokban találja föl; már pedig nemesi jószáginkban épen ez a legbizonytalanabb, mert jószáginknak legbiztosabb alapját tené a királyi adony (donatio regia) már pedig ez is csak salvo jure alieno keletkezhetik, mint Verhőczy 2. 9. §. 2. ismétli, tehát az már fogantatásban ingatag a bizonytalan, mint ezer példa bizonyítja. De szlure ilyen a jus regium latens, mely

Mint hogy jelen munkámat német nyelven is szándékom közrebocsájtani, mindenkit tisztelettel kérek meg, hogy ebben engem megelőzni s ez által káromra lenni senki se törekedjék.

VI.

25. Az előzőek helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 26. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 27. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 28. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 29. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 30. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 31. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 32. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 33. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 34. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 35. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 36. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 37. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 38. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 39. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 40. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 41. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 42. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 43. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 44. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 45. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 46. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 47. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 48. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 49. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...
 50. Tisztelem az előzők helyén csak I. és a tárgya a tárgya...